

European Union Property Law. From Fragments to a System

Proefschrift van mr. E. Ramaekers

*Dr. mr. J. M. Milo **

1 Inleiding

Al-Qaida is overal – zelfs in het prille goederenrecht van de Europese Unie (EU). Wie had dat kunnen denken? Ik kom daarop terug, want ter bespreking ligt voor het proefschrift¹ waarop mevrouw Eveline Ramaekers in 2013 aan de Universiteit Maastricht promoveerde bij prof. mr. J.H.M. van Erp. Ik bespreek in vogelvlucht de inhoud (par. 2), ga in op de toegepaste methodiek (par. 3), de bevoegdheden van de EU ten aanzien van Europees goederenrecht (par. 4) en de inhoud van het Europese goederenrecht zoals het thans in een aanzet zeer gefragmenteerd aanwezig is (par. 5) en zoals het mogelijk zou kunnen worden (par. 6). Ik volg daarbij de lijn zoals door Ramaekers is uitgezet. Dat kan ook makkelijk, want het is een goed te volgen lijn – waarbij her en der toch een paar kritische opmerkingen gemaakt moeten worden. Het is een goed onderzoek geworden (par. 7), dat doortimmerd is uitgevoerd en een raamwerk biedt voor het Europese goederenrecht dat is en mogelijk worden zal. Dat weerspiegelt de geest des tijds.

2 Inhoud in vogelvlucht

Ramaekers stelt de vraag of de EU de grote verscheidenheid van nationaal goederenrecht kan harmoniseren, en als dat zo is, op welke wijze dat het beste gestalte zou kunnen krijgen (p. 4). Bijkomende, maar niet onbelangrijke, vraag is of die harmonisatie wenselijk is. Die wenselijkheid adresseert Ramaekers vanuit het enkele perspectief van de interne markt. Er is volgens de auteur alle reden voor harmonisatie, en dus ook voor haar onderzoek. Die redenen zijn tweërlei: enerzijds het contrast tussen de economische grondrechten van vrij verkeer tussen de lidstaten en het, door toepassing van de *lex situs*-regel, dwingende nationale goederenrecht, anderzijds het contrast tussen het geharmoniseerde contractenrecht en het ongeharmoniseerde goederenrecht (p. 4-5). Het ultieme doel (*ultimate aim*; p. 13) is een raamwerk te offeren ten behoeve van verdere conceptualisering en integratie van EU-goederenrecht.

Dat moet dan plaatsvinden door middel van een nauwgezette analyse van het Europese recht in al zijn gefragmenteerde verscheidenheid. Dat is niet makkelijk, omdat de definities en de systematisering op nationale niveaus om te beginnen nogal verschillen – in grote lijnen tussen Scandinavische stelsels, de civiele traditie van het continent en de *common law*-traditie, met bovendien nog de gemengde rechtssystemen van Schotland en Cyprus.² Tegelijk heeft de EU supranationale bevoegdheden tot regelgeving, waarbij functionaliteiten als consumentenbescherming of mededingingsrecht uitgangspunt zijn, en niet de traditionele vermogensrechtelijke systematiek. Dat is lastig. We hebben in het consumentenrecht kunnen zien dat dat tegenstellingen in de hand werkt en gebrek aan samenhang veroorzaakt. Daaraan wordt nu gewerkt, langs verschillende min of meer samenhangende lijnen, zoals het Draft Common Frame of Reference (DCFR),³ een voorstel voor een Common European Sales Law (CESL)⁴ en een richtlijn consumentenrechten.⁵ Iets dergelijks als een overkoepelend EU-kooprecht of -consumentenrecht – het consumentenacquis – ontbreekt geheel bij het goederenrecht. In deze leemte beoogt dit proefschrift te voorzien: het vervaardigen van een goederenrechtelijk acquis.

Hoe dat te doen? Met behulp van een goed doordachte methodiek die het private eigendomsrecht enerzijds en het Europese Unierecht anderzijds bij elkaar tracht te brengen (hoofdstuk 1). Aldus betreden wij de wereld van het Europese recht, dat vooral in het perspectief staat van de vier economische vrijheden (hoofdstuk 2), voordat de wereld van het Europese goederenrecht betreden wordt. Die wereld is niet geheel woest en ledig. Er drijven inmiddels al flink wat schotsen privaatrechtelijk goederenrecht op de snel vlietende stroom van het Europese recht. Maar had al die regelgeving wel gemaakt mogen worden door de EU? Dat is vragen naar de publiekrechtelijke bevoegdheid. Die bevoegdheid is aanwezig (hoofd-

* Dr. mr. J.M. Milo is universitair hoofddocent rechtsgeschiedenis en rechtsvergelijkend vermogensrecht aan het Molengraaff Instituut, Universiteit Utrecht.

1. E. Ramaekers, *European Union Property Law. From Fragments to a System* (diss. Maastricht), Antwerpen: Intersentia 2013.

2. Goede beschrijvingen van de verschillende stelsels zijn te vinden in de mooie uitgaven van Kieninger en Faber (zie noot 8 en 14).

3. <http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_editon_en.pdf>.

4. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0636:en:NOT>>.

5. Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten.

stuk 3). In het volgende hoofdstuk wordt in kaart gebracht wat er aan goederenrechtelijk relevante regelgeving is (hoofdstuk 4). Daarna wordt de vraag gesteld waarheen het met het Europese goederenrecht mogelijk zou kunnen gaan, waarbij een voorkeur wordt uitgesproken voor *a framework, containing basic principles, definitions of property law concepts and ground rules*, waarbinnen dan een optioneel Europees goederenrecht gestalte dient te krijgen (hoofdstuk 5). Daartoe doet de auteur in het laatste hoofdstuk een aanzet (hoofdstuk 6).

3 Methode

Europees recht en goederenrecht bijeen te brengen, dat is geen sinecure, en vraagt om een goede methodiek. Die moet beginnen met een definitie: wat is goederenrecht van de EU? In die vraag verschuilt zich een op het eerste gezicht eenvoudige kwestie: wat is goederenrecht? De grondtrekken kunnen dan vrij eenvoudig worden gegeven op grondslag van een licht comparatieve analyse staande op de schouders van Akkermans⁶ en Van Erp,⁷ Von Bar,⁸ Faber en Lurger⁹ en publicaties van de Study Group on a European Civil Code, onder meer. Het goederenrecht is dwingendrechtelijk, zeer systematisch, in *Common law*-tradities op andere wijze dan in de civiele tradities, overall met een ordening die op enigerlei wijze wortelt in iets als een *numerus clausus* (p. 13). Die *numerus clausus* als fundamenteel ordeningsprincipe is op de wetenschappelijke kaart gezet door Struycken,¹⁰ op de Europese goederenrechtelijke kaart door Akkermans.¹¹ Zelfs in *common law*-jurisdicties wordt iets dergelijks – relatief recent – geaccepteerd: '[b]efore a right can be admitted to the category of property rights it must both be capable of assignment to third parties and of binding third parties without their consent',¹² wat in latere druk werd: 'the hallmark of a property right is its ability to bind strangers to its creation'.¹³

Op een dergelijke ordening bouwt Ramaekers voort, maar vooreerst in de minimale zin van *typenzwang*: indien een recht op een goed tegen iedereen kan worden ingeroepen, passeert het de *numerus clausus*-test en kwalificeert het binnen de categorie goederenrecht. Een dergelijk brede definitie – de bovenstaande Engelse definitie zou denkkelijk nog beter geweest zijn – is nodig om alle goederenrechtelijke ordeningen in de nationale jurisdicties van de EU te kunnen omvatten.

Daarmee weten we nog niet welke bevoegdheden aan de recht-hebbende van dat subjectieve goederenrechtelijke recht toekomen. Dat hangt onder meer van de inhoud van die rechten af – en dat betreft dan *Typenfixierung*. Die treffen we aan in de nadrukkelijke verbeelding van goederenrechtelijke rechten met behulp van een systeemkubus – naar Rubik (p. 24-38, en aan het einde weer: p. 248-250). Daarbij worden drie dimensies onderkend: die van het object van het goederenrechtelijk recht (roerend, onroerend of onlichamelijk), die van de inhoud van het recht, te weten de bevoegdheden, en de dimensie van de tijd. Het beeld is mooi – het versterkt de hoge graad van abstracte systematiek – maar niet altijd passend. De *restrictive covenant*, maar ook erfdiensbaarheden die de eigenaar van het dienende erf in zijn bevoegdheid beperken, passen er alleen maar in als er blokjes worden toegevoegd. Deze gekozen vrijheidsgraden zijn een goede en verdedigbare ordening – wanneer we ons maar realiseren dat de schotten geenszins waterdicht zijn. Object en tijd lijken objectieve en fysische maatstaven, maar zijn dat natuurlijk niet. De grenzen van object en tijd van goederenrechtelijke rechten worden vaak door partijen bepaald – het objectieve recht laat dat vaak toe (bijvoorbeeld bij erfpacht de tijdsbepaling en de nadere afbakening van het gebruik van de onroerende zaak) – soms ook niet (bijvoorbeeld bij vruchtgebruik de beperking in de tijd tot het leven van de vruchtgebruiker).

Deze grondtrekken hebben een wordingsgeschiedenis van eeuwen – zowel in *common law* als in *civil law*, langs de lijnen van wetenschap bij de laatste, bij de eerste langs de lijnen van rechtspraak. De EU heeft in een halve eeuw op haar supranationaal niveau getimmerd aan de eigen functionele economische lijn van de vrije markt, waarbij af en toe – hoe kan het anders – privaat goederenrecht werd aangeroerd. Dat raakte dan vaak een open zenuw bij civilisten.¹⁴

Waar wij de vertrouwde civiele veste van het goederenrecht vlot weten te vinden, en ook daarbinnen goed onze weg weten, is dat bij het Europese goederenrecht wel anders. De goederenrechtelijke regels en concepten moesten worden gevist uit een onafzienbare zee aan allerhande EU-regelgeving. Daar is hulp bij nodig, en dat hebben we nu gekregen. Ook bij dit onderzoek is beperking zinvol: tot het verdrag en de secundaire regelgeving – verordeningen en richtlijnen, uitspraken van het Hof van Justitie, en beleidsdocumenten (p. 20). Met behulp van de civielrechtelijke grondtrekken kunnen dan de relevante regels en concepten worden gevonden. Dat gebeurt dan langs elektronische weg – maar niet met de wanhopig makende zoekmachine van de EU (Eur-Lex), maar met behulp van Google, dat hier deugdelijk is. De pagina's 166-170 verhalen van de flexibele creativiteit van de schrijver, die nodig was om

6. B. Akkermans, *The Principle of Numerus Clausus in European Property Law*, Antwerpen: Intersentia 2008.
 7. Vele publicaties, waaronder S. van Erp & B. Akkermans, *Cases, Materials and Text on Property Law – Ius Commune Case Books for the Common Law of Europe*, Oxford: Hart 2012.
 8. C. von Bar, *Sachenrecht in Europa*, Osnabrück: Rasch 2000.
 9. W. Faber & B. Lurger (red.), *National Reports on the Transfer of Movables in Europe* (6 vol.), München: Sellier 2008.
 10. T.H.D. Struycken, *De numerus clausus in het goederenrecht* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2007.
 11. Akkermans 2008.
 12. W. Swadling, *Property. General Principles*, in: P. Birks (red.), *English Private Law*, Oxford: Oxford University Press 2000, par. 4.05.
 13. W. Swadling, *Property: General Principles*, in: A. Burrows (red.), *English Private Law*, Oxford: Oxford University Press 2007, par. 4.03, en 2013, idem.

14. Zoals bij de richtlijn cultuurgoederen (93/7): C. Bollen & G.-R. de Groot, *Verknoeit het Europese recht ons Burgerlijk Wetboek?*, NTBR 1995/9-10, p. 1-8. Bij de richtlijn financiëlezekerheidsvereenkomsten, onder velen: H.J. Snijders, *Wetgever, heb mededogen met ons Burgerlijk Wetboek*, ook bij financiële zekerheidsvereenkomsten, NTBR 2005/3, p. 91.

de concepten uit het Europese regelgevend corpus te visen – aanbevelen.

4 Bevoegdheden van Europa

Op Europees niveau krijgen de grondtrekken van het Europees goederenrecht op tweeërlei manier gestalte en inhoud. Op de eerste plaats is dat door de grenzen van het nationale civielrechtelijke goederenrecht te bepalen, waar het in strijd komt met het vrij verkeer van goederen – negatieve harmonisatie. Op de tweede plaats is dat door de verschillende Europese regels waarin goederenrechtelijke regels en concepten zijn opgenomen – positieve harmonisatie.

De grenzen zijn bij uitstek economisch, zien uit de aard der zaak op de interne markt (art. 26 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie; VWEU) en de verkeersvrijheden van goederen (art. 28 VWEU), personen (art. 45 VWEU), diensten (art. 56 VWEU) en kapitaal (art. 63 VWEU). Het vrij verkeer van goederen houdt onder meer in dat er geen importbeperkingen of maatregelen van gelijke werking mogen worden opgelegd (art. 34 VWEU). Toepassing van dwingend nationaal goederenrecht kan kwalificeren als een maatregel van gelijke werking. Dergelijke inbreuken kunnen pas door de lidstaat worden gemaakt als daar een objectieve rechtvaardiging voor gegeven kan worden (art. 36 VWEU) op grond van onder meer openbare zedelijkheid, orde en veiligheid. Een analyse van de Europese vrijheden en beperkingen op goederenrechtelijke rechten bij grensoverschrijdend verkeer is al eerder – met gelijke conclusie – grondlegend toegepast.¹⁵

Heeft de EU wel dergelijke bevoegdheden? De eerste kwestie in dat verband is art. 345 VWEU (art. 295 en 222 (oud)): de verdragen laten de regeling van het eigendomsrecht in de lidstaten onverlet. Wat betekent dit artikel?¹⁶ De auteur gaat er eens goed voor zitten – het artikel is vroeger wel eens aangehaald ter onderbouwing van het standpunt dat de EU geen bevoegdheid heeft om goederenrechtelijke kwesties te reguleren. Die bevoegdheid zou exclusief aan de lidstaten toekomen. Dat standpunt is verlaten, aldus ook Ramaekers (p. 127). Welke grondslag voor bevoegdheid is er dan? Er zijn er verschillende: art. 50(2) (e) over de vrijheid van vestiging en verkrijging van onroerend goed, art. 169 inzake de bescherming van consumenten, art. 114 inzake de interne markt, art. 81 inzake internationaal privaatrecht en art. 352 als een laatste vangnetbevoegdheid. Die laatste bevoegdheid is dan de grondslag waarop eventueel een optioneel instrument van het Europees goederenrecht kan worden gebouwd – bij wege van verordening. Want dat is wat de schrijfster voorstaat.

15. Zie de publicaties van E.-M. Kieninger, onder veel meer in E.M. Kieninger (red.), *Security Rights in Movable Property in European Private Law*, Cambridge: Cambridge University Press 2004, en eerder al in het *European Review of Private Law* 1996.
16. Bartels publiceerde daarover als eerste in Nederland – met gelijke conclusie in navolging van Duitse auteurs: *Over de bevoegdheidsverdeling tussen Unie en Lid-Staat met betrekking tot het eigendomsrecht*, *Ars Aequi* 1995, afl. 4, p. 244-251.

5 Gefragmenteerd Europees goederenrecht

Welke regelgeving met goederenrechtelijke relevantie heeft Ramaekers geselecteerd? Die verordeningen en richtlijnen die we al vermoedden, maar ook regelgeving waar wij geen weet van hadden. In hoofdstuk 4 wordt een zeer handig overzicht geboden, van Europese regels die direct of indirect het inhoudelijke goederenrecht betreffen, en regels die alleen goederenrechtelijke terminologie gebruiken, en die soms wel, en soms niet definiëren (p. 144). Direct goederenrechtelijk relevant zijn regelingen inzake internationale erfopvolging,¹⁷ het gemeenschapsmerk¹⁸ en het gemeenschapsmodel,¹⁹ de Insolventieverordening,²⁰ kredietovereenkomsten,²¹ btw,²² financiële zekerheidsovereenkomsten,²³ late betalingen in handelstransacties²⁴ en cultuuroederen.²⁵ In deze verordeningen en richtlijnen wordt in meer of mindere mate ingegrepen in het nationale goederenrecht. Soms geschiedt dat via het spoor van internationaal privaatrecht, zoals in de Insolventieverordening en de Erfrechtverordening, en dwingt het tot erkenning van een buitenlands zakelijk recht (art. 31 Erfrechtverordening). De verordening spreekt over het in overeenstemming brengen met het meest gelijkwaardige zakelijke recht. De *numerus clausus* wordt ‘onverlet gelaten’, aldus de preambule in overweging 15. Dat illustreert het belang dat thans aan de *numerus clausus* gegeven wordt als grondslag van het goederenrecht. Tegelijk: onbekende zakelijke rechten moeten in overeenstemming worden gebracht. Bestaan die nog, onbekende zakelijke rechten? Het moet toch niet zo moeilijk zijn om met een paar ter zake kundigen lijstjes samen te stellen van de zakelijke rechten van alle jurisdicties uit de EU? *Floating charge* en *Vormgeving* worden als goederenrechtelijk recht gekwalificeerd in de insolventierichtlijn. Ingegrepen wordt in de grondstructuren van het inhoudelijke goederenrecht. Gemeenschapsmerk en -model scheppen bij registratie een IE-gemeenschapsrecht; Europa verlangt bij de cessie van de vordering uit kredietovereenkomst (art. 17) een mededeling aan de consument-debiteur; de btw-richtlijn morrelt aan het onderscheid tussen goederen en rechten op goederen; de richtlijn financiële zekerheidsovereenkomsten introduceert de *fiducia* waar die niet (meer) was; de late betalingsrichtlijn introduceerde dunnetjes een minimumstandaard voor het eigendomsvoorbehoud; en cultuuroederen kunnen over de grens heen ook van de eigenaar naar nationaal recht worden teruggevorderd.

Indirect relevante Europese regelgeving is een vijftal regelingen: beperkende maatregelen tegen personen die banden hebben met – daar zijn ze dan – Usama Bin Laden, Al-Qaida en

17. Verordening 650/2012/EU.

18. Verordening 207/2009 EG.

19. Verordening 6/2002/EG.

20. Verordening 1346/2000/EG.

21. Richtlijn 2008/48/EG.

22. Richtlijn 2006/112/EG.

23. Richtlijn 2002/47/EG.

24. Richtlijn 2000/35/EG en later 2011/7/EG.

25. Richtlijn 93/7/EG.

de Taliban;²⁶ broeikasgasemissierechten,²⁷ Natura 2000, de habitatrichtlijn,²⁸ de vogelstand,²⁹ oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten³⁰ en de colportagerichtlijn.³¹ De indirecte regelingen hebben invloed op het goederenrecht via verschillende wegen. Ik noem achtereenvolgens: beperkingen in de beschikkingsbevoegdheid bij banden met Bin Laden c.s., dwingend voorschrijven dat titelgebreken geen effect hebben in de overdracht van emissierechten, beperkingen in het gebruik van de onroerende zaak bij de habitat- en vogelrichtlijnen, doorwerking van een actie op grond van oneerlijke contractsbedingen, en op grond van de colportagerichtlijn, in de goederenrechtelijke positie, wellicht ook in geval van onroerende zaken.

En dan is er daarbuiten ook nog een hoop terminologie te vinden met goederenrechtelijke relevantie. Schrijfster doet daarvan ordelijk verslag in een tabel waarin geselecteerde termen (zoals *ownership*, *possessor*, *in rem*, *lex rei sitae*, *transfer*, *assignment*, *pledge*, enzovoort) en de vindplaatsen worden aangegeven. De term *numerus clausus* is niet gevonden (p. 298), maar – zie boven – wel besproken (p. 146), want wordt gebruikt in de considerans bij de Erfrechtverordening. Van goederenrechtelijke aard is aan terminologie en regels ook veel te vinden in het DCFR en – in mindere mate – de CESL. Die behoren nog niet tot het *acquis*, want het is nog niet als formele regelgeving aanvaard. Er is dan ook geen gebruik van gemaakt (p. 145). Daar is op methodologische gronden voor dit onderzoek naar het *property-acquis* alles voor te zeggen. Maar uiteindelijk geven niet alleen de formele regels top-down vorm en inhoud aan het Europese goederenrecht, maar ook bottom-up, de informele regels, zoals die in de praktijk en lagere rechtspraak tot ons komen. Uit dit onderzoek naar aanwezigheid van goederenrecht in het primaire en secundaire recht komen grondtrekken, vorm en inhoud van Europees goederenrecht naar boven, die te systematiseren zijn langs de lijnen van object, inhoud en tijd.

6 Gesystemiseerd Europees goederenrecht

Hoe verder te gaan op de weg van europeanisering? Schrijfster laat zich inspireren door de door de Europese Commissie gepubliceerde *Green Paper on (...) European Contract Law* in 2010,³² waarin een zevental mogelijkheden wordt aangereikt. Die variëren van het informeel publiceren van de resultaten van rechtsvergelijkend onderzoek ter inspiratie tot aan een codificatie aan de andere kant. In dit onderzoek wordt gekozen voor een optioneel stelsel van Europees goederenrecht, in te voeren bij verordening, want anders gaat het op nationale niveaus nog alle kanten uit (p. 200-202). Ook het internationaal privaatrecht (IPR) krijgt in het voorbijgaan een kleine beurt, omdat nationale autonomie in het goederenrecht met

de *lex situs*-regel naast een optioneel stelsel zeer aanwezig zal blijven; maar makkelijk is veranderen van de aanknopingsfactor niet, zij schreef er eerder over met Akkermans.³³

Hoe ook de methodiek bij europeanisering van het goederenrecht zal zijn, in ieder geval kan Ramaekers de prille bouwstenen die zij trof in het corpus van primair en secundair Europees recht in haar beeld van het Europese goederenrecht als een Rubik-kubus laten neerdalen. Dat maakt in het laatste hoofdstuk een referentiekader voor een goederenrecht van de EU. Daarbij treedt zij – gelukkig maar – ook wat buiten de geschetste methodische kaders van geselecteerd rechtsvergelijkend werk dat zij gebruikte voor haar model, en geselecteerde primaire en secundaire EU-regelgeving. Ook nationaal goederenrecht en andere internationale regelgeving, zoals het Verdrag van Kaapstad, dienen als inspiratie.

De drie dimensies (object, tijd en inhoud) van goederenrechtelijke rechten lijken in het gefragmenteerde Europese goederenrecht aanwezig te zijn, maar het is zeer functioneel en terloops en onvolkomen ingevuld, zoals ook wel te verwachten was. De regels betreffende vestiging, overdracht, registratie, tenietgaan en derdenbescherming zijn op Europees niveau wel aanwezig, maar onvolgroeid: *at its earliest stage of formation* (p. 247-253). Zo ziet het Europese goederenrecht eruit, maar hoe gaat het worden? Het mooie van de onvolgroeide staat, aldus Ramaekers, is dat er nog veel geknutseld kan worden (p. 259). Aan de slag!

Na een herhaalde analyse van de bevoegdheidsgrondslag en het optionele instrument wordt een aantal mogelijkheden gegeven voor regels voor vestiging en overdracht van Europees goederenrechtelijke rechten, waaruit dan een keuze gemaakt moet worden. Een causaal consensueel stelsel van overdracht, een causaal leveringsstelsel of een abstract leveringsstelsel. Een registratiesysteem lijkt onontbeerlijk, maar ook daar zijn varianten mogelijk. Daarna worden aantal en inhoud van Europese goederenrechtelijke rechten geschetst. Uitgangspunt is een Europees eigendomsrecht, een Europees zekerheidsrecht en een Europees gebruiksrecht.

Hoe zien die eruit? Ze beogen systeemneutraal te zijn en functioneel. Toch komen ze bekend voor. Verbazen doet dat niet. Europese eigendom, hoe ziet dat eruit? Hoogst vergelijkbaar met eigendom, of in de Engelse traditie, *title of fee simple*. Er moeten dan keuzes worden gemaakt: kan het Europese eigendomsrecht fiduciair worden gevestigd en overgedragen? De collateral richtlijn en de richtlijn betalingsachterstand kennen al dat functionele eigendomsbegrip, en dat is *een indicatie* dat de EU dat al kent. Het is natuurlijk meer dan dat – eigendom

26. Verordening 881/2002/EG.

27. Richtlijn 2003/87/EG.

28. Richtlijn 92/43/EEG.

29. Richtlijn 2009/147/EG.

30. Richtlijn 93/13/EEG.

31. Richtlijn 85/577/EEG.

32. COM(2010)348 final.

33. B. Akkermans & E. Ramaekers, *Lex Rei Sitae in Perspective: National Developments of a Common Rule*, in: B. Akkermans & E. Ramaekers (red.), *Property Law Perspectives (Ius Commune Europaeum 106)*, Antwerpen: Intersentia 2012, p. 123-151. Anderen gingen voor, onder meer J.A. van der Weide, *Mobiliteit van goederen in het IPR – tussen situsregel en partijautonomie*, Deventer: Kluwer 2006.

wordt in die richtlijnen door de EU gehandhaafd, ook in de functionele jas van een eigendomsvoorbehoud of *fiducia*. Iets dergelijks past ook prima in een trend waarbij nationale stelsels (Italië, Frankrijk) recentelijk de *fiducia* hebben ingevoerd. Het Europese zekerheidsrecht bouwt voort op Europese aanzetten tot regeling; het ontwerp voor een richtlijn tot wederzijdse erkenning van zekerheidsrechten op roerende zaken uit 1973, de Eurohypotheek, zoals die hernieuwd in de attentie kwam in een tweetal rapporten uit 2005, art. 9 van de Uniform Commercial Code (UCC), het Verdrag van Kaapstad en Boek 9 DCFR. Ramaekers heeft dus een voorkeur voor een bezitloos, geregistreerd, generaal zekerheidsrecht op roerende zaken en vermogensrechten. Daar valt veel tegen in te brengen, bijvoorbeeld tegen generale zekerheidsrechten. Het is prima in te passen in de civiele traditie, maar waarom moeten we klakkeloos de belangen van de banken volgen, alsof dat de enige belangen zouden zijn in het internationaal financieersverkeer. Het Europese gebruiksrecht zou in ieder geval een doel dienen, omdat er bij grensoverschrijdende erfopvolging erkenningsproblemen zouden kunnen komen indien de ene lidstaat bij een vruchtgebruik verbruik van het onderworpen goed toestaat, de andere niet. Verbanden zijn ook te leggen met grensoverschrijding en niet-erkenning in de context van *timeshare* en de *common law trusts*.

7 Conclusie

In deze studie naar een Europees goederenrecht toont Ramaekers uit stevig gemeen hout gesneden te zijn. Zij heeft een mooie, compacte en goed doortimmerde studie geschreven van een Europees stelsel van objectief goederenrecht. Daar waren we hard aan toe. De eenduidigheid van ordeningen op nationale leest sinds de verlichting was steeds meer schone schijn. In de opkomst van een internationale samenleving – hier met name een Avondlandse – kregen we langzaam maar zeker de chaos terug waaraan juristen van vóór de moderne codificaties gewend waren in het oude *commune* recht. Wij weten niet zo goed meer hoe daarmee om te gaan, en dan weerklinkt van oudsher de roep om ordening. Het is goed te zien dat de academie in die ordening het voortouw neemt. Ramaekers heeft de handen uit de mouwen gestoken. Wij hebben even rust te midden der woedende baren.